

minerva_{nett}

MINERVA DEBATT

30. desember, 2013

Odd Gunnar Skagestad

Odd Gunnar Skagestad (f. 1944) arbeider til daglig i UD. Han er en aktiv skribent og samfunnsdebattant, og har tidligere hatt artikler i bl.a. Samtiden, Nytt Norsk Tidsskrift og Norsk Statsvitenskapelig Tidsskrift.

Mindretallsdemokratiet: En fortsatt seiglivet tradisjon

Da valgnatten 9.-10. september 2013 var over, var én ting klart: Høyres Erna Solberg ville bli statsminister i en ny regjering. Det som ikke var klart, var hvilke andre – om noen – partier som ellers ville bli med i den nye regjeringsdannelsen. Ville det bli en ren Høyre-regjering eller en koalisjon, og i tilfelle med hvem? FrP, Venstre eller KrF – eller kanskje alle?

At det til syvende og sist ble Høyre + FrP, betydde at Norge nå hadde fått en mindretallsregjering, med et parlamentarisk grunnlag på 77 av Stortingets i alt 169 mandater. Dermed var vi også tilbake i det som tradisjonelt har vært normalsituasjonen i vår politiske kultur, etter åtte år med et rødgrønt flertallsregime.

Men problemstillingen mindretalls- kontra flertallsregjeringer, i betydningen regjeringer utgått fra et parlamentarisk flertall eller ei i Stortinget, er nå én ting. Et annet og mindre påaktet forhold er at vi i Norge så og si aldri har hatt en regjering utgått fra et flertall av landets velgere. Sist noe slikt skjedde, var faktisk så lenge siden som i år 1900, da Venstre fikk 54 prosent av stemmene. Den gang kunne statsminister Johannes Steen regjere videre, ikke bare med et robust parlamentarisk flertall, men ovenikjøpet i vissheten om at han hadde et solid flertall av landets velgere i ryggen.

Noe lignende har siden aldri skjedd. Det nærmeste noen norsk regjering gjennom de siste drøyt hundre år kan vise til i retning av å representere et flertall i folket, var Per Bortens fireparti-regjering, som i perioden 1965-69 kunne skilte med en velgeroppslutning på 49,5 prosent. Øvrige flertallsregjeringer (Gerhardsens arbeiderpartiregjering 1957-61, Willochs trepartikoalisjon 1983-86 og Stoltenbergs rødgrønne koalisjon 2005-13) har hatt enda spinklere velgergrunnlag.

Skulle 2013 vise seg å bli året da denne trenden ble brutt? Da optellingen av stemmene var over, var det klart at de fire tidligere opposisjonspartiene Høyre, FrP, KrF og Venstre hadde fått henholdsvis 26,8 prosent; 16,3 prosent; 5,6 prosent og 5,2 prosent av stemmene. Den eneste kombinasjonen av disse som eventuelt kunne ha gitt en regjering med et velgerflertall bak seg, ville ha vært en koalisjon av samtlige fire, som sammen kunne mønstre en oppslutning på i alt 54,0 prosent av stemmene. Fasiten ble i stedet topartikoalisjonen H + FrP, med en samlet velgeroppslutning på 43,1 prosent av de avgitte stemmer.

Årets stortingsvalg bekreftet påny det mer enn hundreårige faktum at det bortimot aldri har vært noe samsvar mellom velgernes dom og det politiske flertallet på Stortinget. Det forlyder at Ernas og Sivs dør fortsatt vil stå åpen, dersom Venstre og KrF i løpet av stortingsperioden skulle ombestemme seg. Inntil så måtte skje, kan vi imidlertid konstatere at «mindretallsdemokratiet» fortsatt er regelen her i landet.

Opp gjennom årene har vår valgordning vært gjenstand for en rekke endringer – større revisjoner og mindre justeringer – alt (må vi tro?) med sikte på å skape et bedre samsvar mellom velgerflertall og stortingsflertall. Hittil altså forgjeves. Udemokratisk? Tja. Realiteten i vårt norske system er øyensynlig at så lenge vi er komfortable med de vekslende valgordninger som vi har hatt gjennom de siste over 100 år – inkludert den nåværende – vil vi fortsatt leve i et permanent mindretallsdemokrati.

Ansvarlig redaktør:
Nils August Andresen.
Redaksjonssjef:
Marianne C. Bøe.

Minerva
Akersgaten 20, 0158 Oslo
post@minervanett.no
41 41 00 08